

VOORWOORD

Toen eind 1979 de eerste kerken weer geopend werden in China, wilden alle Westerse zendingen de Chinese kerk, die zo geleden had, opnieuw hun hulp aanbieden.

De herboren kerk wees echter ieder aanbod af. Ze wilde op eigen benen staan.

Bijbelgenootschappen en zendingsorganen spraken toen uit: 'We zullen de christenen in China de gelegenheid moeten geven om zelfstandig, zonder onze inmenging, de weg naar de toekomst te vinden... Zij die gegaan zijn door de hel van de Culturele Revolutie hebben ons meer te zeggen dan wij hun.' Enkele maanden geleden sprak bisschop K.H. Ting, de voorzitter van de Chinese Raad van Kerken, op een bijeenkomst in Japan. Hij legde er de nadruk op dat de ontwikkelingen in zijn land sedert 1949 de Chinese kerken naar de bijbel hebben gedreven en dat de omstandigheden hen dwongen de bijbel met nieuwe ogen te gaan lezen.

Om u in staat te stellen mee te luisteren naar de Chinese christenen, publiceren wij zijn toespraak in een wat verkorte vorm. Voor een goed begrip wijzen wij erop dat, als bisschop Ting spreekt over de 'orthodoxe theologie van het Westen', hij vooral aan de theologie denkt zoals deze vorm kreeg in het Amerikaanse fundamentalisme.

Het 'vertaalprobleem' dat wij ditmaal publiceren wordt u voorgelegd door dr. H.M. Mulder uit Kampen. Hij is oud-rector van het lyceum in zijn woonplaats en oud-lector aan de Theologische Hogeschool van de (vrijgemaakt) Gereformeerde Kerken. Als kenner van zowel klassiek- als Koinè-Grieks, besprak hij al met zijn leerlingen en studenten dergelijke vertaalproblemen.

Ons redactielid dr. Harm W. Hollander schenkt aandacht aan een initiatief van het Nederlands Bijbelgenootschap om de bijbeltekst voor jongeren en 'nieuwe lezers' te vertalen. Zijn artikel besluit met een nog niet eerder gepubliceerde vertaling van de brief van Paulus aan Filémon.

COLOFON

MET ANDERE WOORDEN is een kwartaaluitgave van het Nederlands Bijbelgenootschap, postbus 620, 2003 RP Haarlem, telefoon: 023 - 25 95 01, en van het Belgisch Bijbelgenootschap, Dautzenbergstraat 36, 1050 Brussel, telefoon: 02 - 640 11 12 of 640 15 75.

MET ANDERE WOORDEN wordt gratis toegezonden aan hen die geïnteresseerd zijn in het vertalen en doorgeven van de bijbel.

REDACTIE: ds. W. van Galen, dr. H.W. Hollander, dr. E.W. Tuinstra en Jan J. van Capelleveen (eindredacteur).

ADRESWIJZIGINGEN: Deze aanbrengen op de adresband van dit nummer en deze retour zenden aan het Nederlands Bijbelgenootschap, postbus 620, 2003 RP Haarlem. Telefonische meldingen via nummer 023 - 25 95 01, toestel 121.

GIFTEN voor het werk van het Nederlands Bijbelgenootschap in binnen- en buitenland, en bijdragen ter bestrijding van de onkosten voor dit blad kunnen gestort worden op giro 1 60.20 van het NBG te Haarlem met vermelding 'gift' of 'MET ANDERE WOORDEN'.

GENADE MEER DAN SNEEUW OP EEN MESTHOOP

door bisschop K.H. Ting

De protestantse kerken van China hebben een Vriendschapsstichting in het leven geroepen die met medewerking van kerkelijke organisaties van het Westen projecten gaat opzetten op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en welzijn.

Voor het eerste project is de medewerking gevraagd van de Wereldbond van Bijbelgenootschappen. Samen met de Wereldbond wil deze Vriendschapsstichting een drukkerij oprichten in Nanking die prioriteit zal geven aan het drukken van bijbels en christelijke lectuur. De Wereldbond heeft toegezegd zowel drukpersen te leveren als mankracht om Chinezen te leren deze persen te bedienen.

Dat dit allereerste project gericht is op de bijbel is niet verwonderlijk. samenvattende vertaling van zijn woorden:

Naar die bijbel grepen de christenen toen Mao de macht overnam.

Die bijbel gaf hen kracht tijdens de Culturele Revolutie. En die bijbel is de gids die een uit de dood opgestane kerk wil gebruiken om haar weg te vinden in het China van nu.

Onlangs sprak de voorzitter van de Chinese Raad van Kerken en van de nieuwe Vriendschapsstichting, bisschop K.H. Ting, in Japan. Zijn toespraak werd volledig afgedrukt in *China Notes*. Hij gaf een overzicht van wat de kerken in China sedert 1949 hebben geleerd. Jan J. van Capelleveen maakte een

Twee reacties schokten ons, Chinese christenen, diep toen we in 1949 bevrijd werden (van Tsjang Kai Tsjek). We ontdekten dat de revolutionairen (van Mao Tse Tung) anders waren dan de vroegere burgerlijke autoriteiten, en beslist anders dan sommige zendelingen en Chinese kerkelijke leiders hen afgeschilderd hadden.

Het waren geen monsters, maar normale mensen met idealen. Voor de bevrijding van hun landgenoten hadden velen van hen letterlijk alles opgeofferd. Het volk dienen was voor velen niet slechts een leus, maar een levensdoel. Hoewel ze weinig waarde hechtten aan godsdienst, waren ze er beslist niet op uit ons te vervolgen en de godsdienst te liquideren.

Ik heb het natuurlijk over de ware revolutionairen en niet over de pseudo-revolutionaire ultra-linksen van een latere periode.

Aan de ene kant zagen veel Chinese christenen in hen hoop voor de toekomst. Ze vreesden tegelijkertijd dat het christendom geen bestaansrecht meer zou hebben onder hun

leiding. Een aantal van hen sloot zich bij de revolutionaire rijen aan en keerde het geloof de rug toe. Aan de andere kant waren er christenen die weigerden zich te laten imponeren. Zij wezen met theologische argumenten, die tegelijkertijd politieke uitspraken waren, de bevrijding af. De wereld, zo zeiden ze, is in de macht van Satan, veroordeeld. De christen mag de wereld niet lief hebben. De mens is tot alle kwaad geneigd en wie niet in Christus geloof kan geen goed doen. Hoe beter hij zich gedraagt, des te zekerder is hij Satan die zich voordoet als een engel des lichts. De kerk is heilig, en behoeft zich niet te hervormen of aan zelfonderzoek te onderwerpen. Deze visie riep binnen de kerk verzet op, met het gevolg dat sommigen daarom de kerk voorgoed de rug toe keerden.

Beide reacties zetten ons, Chinese christenen, aan het denken. Hoewel onder de indruk van de positieve houding en daden van de revolutionairen, vonden velen het onmogelijk Christus te verloochenen en zeiden we met Petrus: 'Heer, naar wie moeten we gaan? U spreekt woorden die eeuwig leven geven.' Zo begon een spontane theologische heroriëntatie die ons dreef tot een nieuwe bestudering van de bijbel om onze houding te bepalen ten opzichte van de sociale veranderingen die zich voltrokken. In eerste instantie gingen gewone gemeenteleden en eenvoudige dorpsdominees de bijbel opnieuw lezen. Theologisch geschoolden hielden zich wat afzijdig.

Dat is begrijpelijk: zij bevonden zich in de achterste linies en botsten lang niet in die mate tegen de problemen op als de gemeenteleden die zich op de grens van kerk en wereld bevonden.

Het centrale discussiethema betrof in die eerste jaren de wereld en de mensheid. De wereld is beslist geen paradijs, maar is hij een hel? Mensen zijn natuurlijk geen engelen, maar zijn ze door de zondeval zo diep gezonken dat ze totaal geen deel meer kunnen hebben aan waarheid, goedheid en schoonheid?

Wij wilden onze revolutionaire, humanistische vrienden graag duidelijk maken, dat er tussen de morele staat van de mensheid en de hoogste menselijke aspiraties een kloof bestaat die we zeker niet met eigen kracht kunnen overbruggen. Menig gewetensvol revolutionair zal bij zelfonderzoek met Paulus erkennen 'Ik doe niet wat ik graag wil doen, nee, ik doe juist wat ik verafschuw.' Met andere woorden, mensen zijn niet wie God wil die zij zijn. Christenen noemen dat terecht: zonde. Mensen kunnen niet op eigen kracht vertrouwen, maar zijn afhankelijk van Gods verlossing.

Voor wat China betreft is het waar dat de stap van feodaal-kapitalisme naar socialisme ons in staat stelde onze menselijke waardigheid te hervinden, maar daarmee was geen einde gekomen aan de geestelijke armoede. De uitspraak van Augustinus: 'Heer, gij hebt ons voor uzelf geschapen en we kunnen geen rust vinden tenzij in u,' weerklinkt ook vanuit het hart van het socialistische systeem. In China is het voor christenen niet langer de vraag of de materiële, culturele en morele vooruitgang het bestaansrecht aan godsdienst hebben ontnomen. Het feit dat het aantal christenen in China niet is af- maar toegenomen in de afgelopen 35 jaar heeft die vraag ook mede beantwoord. We hopen en bidden dat de dag zal komen dat christenen de liefde, het licht en de woorden zullen vinden om dit zo aan revolutionairen duidelijk te maken dat wederzijds begrip en nationale eenheid erdoor versterkt in plaats van geschaad worden.

Wie het Chinese christelijke denken wil doorgronden moet beseffen dat sinds de oude sagentijd de Chinese wijsgeren nimmer geloofd hebben dat de menselijke natuur inherent slecht is. De oude Chinese cultuur aanvaardt de mens zoals hij is. Mencius, die door Chinezen bijna even hoog geacht wordt als Confucius, leert dat de mens van nature goed is. Hij schreef: 'Van nature is de mens met ontferming bewogen.' Volgens het Chinese denken is bewogen-

heid, nederigheid, de mogelijkheid om goed van kwaad te onderscheiden, en schaamtegevoel aangeboren. Omdat Chinezen eeuwenlang met deze gedachten opgevoed zijn, blijven ze, in weerwil van al hun lijden, in het diepst van hun hart optimisten. Gezien deze achtergrond is het duidelijk waarom Chinese christenen, die de realiteit van zonde en onvolmaaktheid erkennen, het onmogelijk vinden om de latente aanwezigheid van God en de inwoning van de Heilige Geest in de wereld te ontkennen en met Nietzsche de mens te zien als 'slechts een ziekte op de huid van de aarde.'

Daarom kunnen we ook niet alle culturen buiten de kerk negeren. Er zijn daarin bewegingen die dichtbij een christelijk verstaan van God komen. We mogen ze niet zonder meer afschrijven. Tegenover niet-christelijke spiritualiteit zullen we niet de arrogante houding mogen aannemen van de oudste broer uit de gelijkenis van de Heer.

Zonde drukte zijn stempel op de schepping, maar de geschapen wereld is nog steeds van God en niet het domein van de duivel. Hoe kunnen we anders eerlijk zeggen: 'Want God had de wereld zo lief, dat hij zijn enige Zoon ervoor over had.' Luther zegt in een commentaar op Romeinen 1:20 'Want alles wat God schiep was 'zeer goed' en is nog steeds goed.' Als bewijs citeert hij dan 1 Timoteüs 4:4, 'Want alles wat God heeft geschapen, is goed'.

Christelijke tijdschriften publiceerden in China in de jaren vijftig honderden artikelen over het thema 'wereld en mensheid'. Hier geef ik alleen maar enkele conclusies weer van die bezinning.

Vervolgens wordt dan gezocht naar de christelijke fundering van dit denken. Chinese christenen die voor de Tweede Wereldoorlog diep geworteld waren in het 'Social Gospel', het (meer vrijzinnige) sociale evangelie, ontdekten als het ware voor het eerst de Christus van het Evangelie van Johannes, en van de brieven aan de Efeziërs en de Kolossenzen.

Hij is de pre-existente Logos, de kroon van de schepping, de openbaarder in volheid van Gods wezen. Zijn incarnatie is geen binnendringen in een vijandige wereld, maar betekent vernieuwing. Met vreugde lazen we de woorden van Paulus die Christus verheerlijkt als 'het beeld van de onzichtbare God, hij is als de eerstgeborene verheven boven de schepping. Want God heeft door hem alles geschapen in de hemel en op de aarde, de zichtbare en de onzichtbare wezens, ja, ook de geestelijke krachten die invloed en gezag uitoefenen. Hij is de voornaamste van allen en alles bestaat dank zij hem.'

Chinese christenen gingen deze woorden met andere ogen lezen, omdat ze deze als bevrijdend ervoeren. Het nieuwe testament leert dat de hele schepping vanaf het begin Christus belichaamt. Genade is niet zozeer toegevoegd aan de natuur, zoals in Luthers beeldspraak van de sneeuw op een mesthoop, maar de basis van de natuur.

Daardoor gingen we Romeinen 5:15 nieuw verstaan: 'Want door de overtreding van één man moest de mensheid sterven. Maar veel en veel overvloediger is de goedheid (= genade) van God en het geschenk dat hij de mensheid uit pure goedheid (= genade) gaf, namelijk die ene mens Jezus Christus.' De woorden 'veel en veel overvloediger' kregen een diepte die we voorheen niet gepeild hadden. We gingen beseffen dat Christus sterker is dan Adam, de gave groter dan de ongehoorzaamheid en genade machtiger dan zonde.

Te vaak zijn we geneigd zonde als iets universeels te zien, terwijl wij dan de genade en het heil beperken tot een kleine groep, alsof Adam een groter stempel heeft gedrukt op de mensheid dan Christus. De tekst (van Paulus) leert ons echter dat onze menselijke verbondenheid met Christus veel universeler, veel ingrijpender en veel krachtiger is dan onze verbondenheid met Adam. Het belangrijkste woord van het nieuwe testament is niet 'zonde' maar 'genade'. Wanneer we niet langer uitsluitend

uitgaan van de antithese geloof-ongeloof als de enige maatstaf die het christelijk geloof de mensheid aanlegt, maar meer waardering opbrengen voor de eenheid van Christus' schepend, verlossend en heiligend handelen in de kosmos en in de geschiedenis, gaan we eigentijdse ideeën en bewegingen niet als louter destructief zien, maar als hulpmiddelen, zij het gebroken hulpmiddelen. Zij zijn geen tegenstanders, maar kleine doorkijkjes op de weg van Christus. Als we de werkelijkheid zo beschouwen, verduisteren we niet de betekenis van de unieke godheid van Christus, maar verheerlijken we hem.

Juist omdat God liefde is, is niet alles in de natuur en de geschiedenis gericht op totale vernietiging. Veel zal door de zeef (van het oordeel) gaan, veel zal inderdaad vernietigd worden, maar veel zal ook in en door Christus getransformeerd en gesublimeerd worden.

China hecht veel waarde aan het jaar 1949. Voor hen is dit het jaar van de volksbevrijding. Veel christenen elders vragen zich steeds weer af hoe de Chinese christenen staan tegenover de bevrijdingstheologie.

We achten die theologie hoog als een theologie die christenen in Latijns-Amerika mobiliseert zich met de massa van het volk in te zetten voor hun strijd voor onafhankelijkheid, democratie en een humaner sociaal-economisch systeem. We waarderen de bevrijdingstheologie ook, omdat ze nadruk legt op context en praktijk. De bijbelse hermeneutiek die daaruit voortvloeit lijkt ons verfrissend en vernieuwend. We hebben de indruk dat ze mensen een nieuw moreel en politiek perspectief biedt.

Maar we huiveren ervoor de bevrijding zo te verabsoluteren als in Latijns-Amerika gebeurt, waar ze tot het belangrijkste thema van de theologie gemaakt wordt.

Vanuit onze eigen revolutionaire geschiedenis beseffen we dat armen door de positie die ze in de samenleving innemen en doordat ze minder bezitten ook minder gehecht

zijn aan de status quo. Zij hebben immers minder of niets te verliezen bij een revolutionaire verandering. Gewoonlijk kunnen ze er alleen maar bij winnen. Dat kan van de meer bevoorrechten niet gezegd worden.

Toch aarzelen wij, mede omdat we ons in een post-revolutionair tijdperk bevinden, de armen te zien als de dragers van de waarheid juist omdat zij arm zijn. We geloven nu eenmaal niet dat het mandaat van de geschiedenis in de handen ligt van de armen in hun strijd tegen de rijken.

Arm zijn is ellendig. De armen verdienen recht gedaan te worden. Maar armoede is geen deugd en schenkt niet noodzakelijkerwijs wijsheid. Wie van de arme een messias maakt en hem plaatst tegenover de rijke zonder de leiding van een correcte theorie is noch marxist, noch christen.

Wij ondervonden de kwalijke gevolgen van die gedachtengang maar al te duidelijk tijdens de Culturele Revolutie, die uiteindelijk anti-cultureel en in elk geval geen revolutie bleek te zijn. In het bevrijde China, in het bijzonder toen we het probleem van privé-ondernemerschap hadden opgelost, begonnen we aan een periode van nationale consolidatie en heropbouw. De voorstanders van de 'voortgaande revolutie' zagen de klassenstrijd nog steeds als het antwoord op deze fase van de geschiedenis. Ze dachten dat het revolutionaire kamp bestond uit de armen en het contra-revolutionaire kamp uit de rijkere, in het bijzonder de intellectuelen en de veteranen van de revolutie die de machthebbers waren geworden. We zagen de verwoesting die deze visie op de geschiedenis aanrichtte. Deze ultra-linkse dogmatici schiepen in naam van de geschiedenis chaos en anarchie. Zij deden wat de vijanden van China graag gedaan zouden hebben, als ze daartoe in staat waren geweest.

Die negatieve praktijk in China leert ons veel over de gevaren die opduiken als we het revolutionaire recht van de armen verabsoluteren op basis van de deugd van hun armoede. We hebben een gezondere visie nodig

ten aanzien van de menselijke natuur, inclusief de menselijke natuur van de armen, om tot een sociaal systeem te komen waardoor de macht van het menselijk egoïsme effectief ingeperkt wordt, en waardoor een milieu geschapen wordt waarin de mens kan opbloeien.

Terwijl de traditionele Westerse theologie de oplossing zoekt in het dogma van de zonde, en de bevrijdingstheologie de macht van de zonde probeert te overwinnen door een sociale strijd, proberen wij in China de kerk en de theologie te laten wortelen in de Chinese bodem. We wensen het begrip zonde noch simplistisch te ontkennen zoals een humanistisch optimisme doet, noch te veralgemenen zoals het orthodox geloof geneigd is om te doen. Terwijl de Europese theologie, althans een bepaalde vleugel daarvan, gelovigen leert te leven met de werkelijkheid van honger in de wereld en de bevrijdingstheologie hen oproept om deel te nemen aan de strijd tegen de honger, zetten wij in China ons in voor de evangeliserende taak om onze landgenoten, voor wie honger niet langer het belangrijkste probleem is, te laten zien dat de mens niet alleen bij brood leeft.

Ons land is groot en in veel opzichten nog onderontwikkeld. Onze kerk is klein, en draagt nog steeds het stigma van Westerse import. In de laatste 35 jaar hebben we geleerd dat kracht geput kan worden uit zwakheid en leven uit de dood. De opstanding is niet alleen iets dat eens met Christus gebeurde, maar een principe, een wet van de natuur en de geschiedenis. We leren de opgestane Christus dagelijks beter kennen.

We beseffen nu beter dan ooit dat tussen alpha en omega geen rechte lijn loopt, maar een zigzaglijn met onoverzichtelijke bochten. Catastrofes en lijden zoals wij ondergingen tijdens de zogenaamde Culturele Re-

volutie zijn als de geboorteweeën van een vrouw. Zij brengen het ene nieuwgeborene na het andere voort, want 'nog is het einde niet'. Zo hebben wij de geschiedenis leren zien. Het scheppingsproces is nog niet voleindigd. Geboorteweeën kondigen schepselen aan die aan hun Schepper gehoorzaam zullen zijn en onderling liefdevol, intelligent en vrijwillig willen samenwerken. Zij zullen waarlijk zonen zijn en geen slaven.

Onze christologie blijft niet staan bij het goddelijke. In Christus weten we dat God geen tuchtmeester is. Hosea leert ons dat hij ons leidt met banden van liefde; hij verlicht ons juk en buigt zich om ons te voeden.

Het wezenskenmerk van God is niet zijn almacht, noch zijn alwetendheid, noch zijn alomtegenwoordigheid of majesteit of heerlijkheid, maar zijn liefde. Liefde is trouwens geen kenmerk van God, maar zijn wezen. God is liefde. Zijn liefde is belichaamd in Jezus Christus. Zijn liefde is creatief en zoekt het beste.

Na al die jaren bespeuren we als christenen in China nog steeds verschillende theologische tendenzen. Maar ze bestaan naast elkaar, in wederzijds respect voor elkaar, binnen de gemeenschap van de christologie, trouw aan het nieuwe testament en de traditie van de Kerk. Die gemeenschap, die voortkwam uit de massabeweging van alle christenen, vormt de theologische basis van die onvoorziene, wijd om zich heen grijpende, post-denominational eenheid van de Christelijke Raad van Kerken in China.

Op dit moment houden drie theologische vragen ons meer dan welke ook bezig: 1. christologie; 2. evangelisatie; 3. een ecclesiologie die ons in staat stelt om de stap te doen van eenheid binnen de Raad van Kerken tot die van de ene Kerk van China.

EEN KINDERBIJBEL OF DE BIJBEL VOOR KINDEREN? ¹⁾

door dr. Harm W. Hollander

Toen in 1983 de Groot Nieuws Bijbel uitkwam, dachten velen dat de bijbel nu door iedereen in Nederland gelezen kon worden. Woordgebruik en stijl waren op het niveau van 'Jan en alleman', meende een aantal critici.

Toch bleek uit een nader onderzoek van de tekst via algemeen gehanteerde 'leesbaarheidsformules' dat deze vertaling qua taalgebruik niet geschikt is voor mensen met een leesbaarheidsniveau beneden 13 jaar.

Dat wil zeggen dat kinderen tot zo'n 12 à 13 jaar zeker moeite zullen hebben de Groot Nieuws Bijbel te verstaan. Hetzelfde geldt voor volwassenen met een bepaalde handicap, bijvoorbeeld mensen die doof geboren zijn, en voor mensen die het Nederlands niet als moedertaal hebben maar als tweede of derde taal. Bovendien is gebleken dat in vele moderne landen - ook in Nederland - er een toenemend aantal mensen is dat vrijwel niet meer leest en het lezen ontwend is. Slechts eenvoudige en korte zinnen worden door hen begrepen. Ook deze groep zal met bestaande bijbelvertalingen de grootste moeite hebben.

Om voor al deze mensen - kinderen én volwassenen - iets te doen, is het Nederlands Bijbelgenootschap

reeds in 1976 gestart met een nieuw vertaalproject: een vertaling van bijbelgedeelten in 'eenvoudig Nederlands'. Tot nu toe zijn 1 en 2 Samuël, 1 Koningen, Lucas en Handelingen vertaald en uitgegeven. Layout en illustraties zijn duidelijk op kinderen afgestemd, maar de vertaling zelf kan ook door volwassenen gelezen worden.

Het ligt nu in de bedoeling een en ander uit te breiden tot een omvangrijke en representatieve selectie van de bijbel, die - in eerste instantie - op kinderen van acht tot twaalf jaar gericht is en bestemd is voor gebruik op (zondags-)school en thuis. Deze uitgave zal, naar het zich laat aanzien, in 1987 op de markt worden gebracht.

KINDERBIJBELS

Gewoonlijk leren kinderen de bijbel zelf kennen via vertalingen, die voor hen vrijwel altijd te moeilijk zijn, wat een aantal van hen er vaak later van afhoudt het Woord van God ooit nog eens in te kijken. Of ze maken kennis met de bijbel via 'kinderbijbels', waarvan er alleen al in Nederland zo'n honderd titels zijn. Dit grote aantal kinderbijbels maakt de verlegenheid bij vele ouders, wanneer ze een keuze moeten doen, er niet minder op. Bovendien wordt de kwaliteit van de meeste kinderbij-

bels door theologen en pedagogen in toenemende mate in twijfel getrokken, omdat men meent dat veel kinderbijbels een onjuist beeld van de bijbelse boodschap schetsen.²⁾ Ze geven vaak geen representatieve selectie van bijbelteksten, moraliseren op een volstrekt ontoelaatbare wijze, simplificeren tegenstellingen als 'goed-kwaad' en 'zondaar-rechvaardige', en maken van God een soort 'supermens'.

Bovendien menen veel moderne pedagogen dat kinderen vanaf acht jaar de wonderlijke wereld van de bijbel het beste leren kennen door de teksten zelf te lezen.

Tenslotte, ook al is op zijn minst het merendeel van de bijbelboeken niet *geschreven* voor kinderen, wil dat nog niet zeggen dat ze niet door hen *gelezen* mogen of moeten worden! Zo is er dan ook een groeiende vraag naar een goede, betrouwbare vertaling van de bijbel in voor kinderen verstaanbare taal.

DE BIJBEL VOOR KINDEREN

Natuurlijk betekent dat niet dat kinderen nu maar in een stil hoekje de bijbel moeten gaan lezen. Integendeel: ze moeten de teksten 'bestuderen' samen met ouders of onderwijzers en er met hen over kunnen praten. Ook andere manieren om de tekst te verwerken, zoals zingen, tekenen, rollenspel, horen in deze context thuis.

De bijbelselectie dient dan als 'bronnenboek' en wordt bij voorkeur ingepast in een bestaande of nog te ontwikkelen godsdienstmethode. Zo zullen bij de bijbelselectie in eenvoudig Nederlands werkboeken voor de kinderen en handleidingen voor de opvoeders komen, gemaakt in opdracht van en uitgegeven door een grote educatieve uitgeverij.

ENIGE KENMERKEN

De bijbelselectie in eenvoudig Nederlands zal vrij omvangrijk worden, waardoor opvoeders en kinderen de

mogelijkheid hebben zelf een keuze te doen. De tekst zal de canonieke volgorde aanhouden en ook wat betreft de diverse genres, zoals verhalen, gedichten, psalmen, spreken, openbaringen, evangelies en brieven, een representatief beeld geven van de bijbel. Korte inleidende en verbindende teksten tussen de geselecteerde bijbelgedeelten kunnen niet ontbreken.

Wil de tekst voor kinderen verstaanbaar zijn, dan moet er 'dynamisch of functioneel equivalent' worden vertaald: zoveel mogelijk gericht op de 'doelgroep', de kinderen. Een spannend verhaal als de Jozef-geschiedenis in Genesis moet dus niet als een duf en langdradig geheel worden weergegeven. Veel 'impliciete' informatie in de tekst, die de oorspronkelijke lezers of hoorders bekend was, dient 'expliciet' gemaakt te worden.

Het gebruik van een aantal 'technische termen' en moeilijke begrippen, zoals farizeeërs, sadduceeërs, besnijdenis, altaar, offer, kan echter niet vermeden worden, maar deze worden in een aparte lijst nader toegelicht.

Om het leesbaarheidsniveau van de vertaling geschikt te maken voor kinderen van acht tot twaalf jaar staat de vertaler een aantal regels ter zijde, die hij overigens met de nodige souplesse dient te hanteren. Zinnen moeten een eenvoudige structuur hebben en gemiddeld niet meer dan zo'n tien tot twaalf woorden tellen. Ontkenningen en passieve constructies alsmede woorden die in de taal niet frequent gebruikt worden, moeten zoveel mogelijk vermeden worden. Tenslotte moeten de woorden niet te lang zijn, dus weinig lettergrepen tellen, en moet het gebruik van onbepaalde voornaamwoorden beperkt blijven, dit in tegenstelling tot persoonlijke en bezittelijke voornaamwoorden, die - naar gebleken is - de 'human interest' en dus de leesbaarheid bevorderen. Als illustratie laat ik hier het (intern nog niet besproken) ontwerp van een vertaling van Paulus' brief aan Filemon volgen:

De brief van Paulus aan Filemon

Aan onze dierbare medewerker Filemon.
En verder aan zuster Apfia,
aan onze strijdmakker Archippus
en aan alle gelovige mensen
bij jou thuis.
Van Paulus en broeder Timoteüs.
Ik zit hier in de gevangenis.
Ze hebben me opgesloten,
omdat ik het goede nieuws
van Christus Jezus
bekend heb gemaakt.

Ik hoop dat God onze Vader
en de Heer Jezus Christus
jullie veel genade en vrede geven.

Ik heb gehoord, Filemon,
dat je alle gelovigen liefhebt
en vast gelooft in de Heer Jezus.
Als ik tot mijn God bid,
dank ik hem hiervoor.
En dan vraag ik hem altijd:
"God, laat Filemon
alle goede dingen leren
die wij voor Christus kunnen doen.
Laat hij die leren door het geloof,
dat hij en wij allemaal hebben."
Ja, jij hebt de gelovigen
door je liefde gelukkig gemaakt.
En daar ben ik erg blij om, broeder,
dat geeft me veel moed!

Daarom wil ik je iets vragen.
Als christen kan ik je natuurlijk
dwingen het te doen.
Maar ik wil het je liever vragen,
uit liefde!

Doe het voor mij, Paulus,
een oude man
en nu zelfs in de gevangenis,
omdat ik het goede nieuws
van Christus Jezus
bekend heb gemaakt.
Luister.

Terwijl ik hier in de gevangenis zat,
heb ik iemand tot geloof gebracht.
Ik voel me een beetje als zijn vader.
Weet je wie?
Onesimus, jouw slaaf,
die bij je weggelopen is!
Vroeger had jij niet veel aan hem,
maar nu kun jij hem goed gebruiken.
Ik ook trouwens!
Hij is een deel van mezelf geworden.
Toch stuur ik hem nu maar
naar je terug.

Ik had hem natuurlijk graag
bij me gehouden.
Dan had hij, als slaaf van jou,
voor mij kunnen zorgen,
nu ik hier in de gevangenis zit.
Maar ik wilde hem niet bij me houden
zonder jouw toestemming.
Want als jij iets goeds doet,
moet je dat echt willen!
Je moet het niet doen,
omdat je misschien niet anders kunt.
En vergeet dit niet:
misschien moest dit allemaal
wel zo gebeuren.
Eerst loopt je slaaf bij je weg,
maar dan, na een tijdje,
komt hij terug
en blijft voor altijd bij je!
Maar niet meer als slaaf,
nee, nu als dierbare broeder.
Dat is heel wat meer!
Ja, voor mij is hij
als mens en christen
een dierbare broeder geworden.
Voor jou zal hij
dat natuurlijk helemaal zijn.
Daarom wil ik je vragen:
als ik echt je vriend ben,
ontvang Onesimus dan bij je thuis,
zoals je mij zou ontvangen.
En als hij iets gestolen heeft
of bij jou in de schuld staat,
zeg het mij dan.
Ik zal het je terugbetalen.
Hier heb je mijn handtekening:

Paulus

Trouwens, jij staat ook in de schuld,
bij mij:
want door mij
ben jij christen geworden.
Maar goed,
daar praat ik maar niet over.
Ik hoop dus, broeder Filemon,
dat je wilt doen
wat ik je gevraagd heb.
Je zult me daarmee
erg blij en gelukkig maken,
en ik zal de Heer Jezus
ervoor danken.
Ik schrijf je deze brief,
omdat ik erop vertrouw
dat je naar me zult luisteren.
Je zult vast wel doen
wat ik van je vraag.
En nog wel meer ook!

Dat weet ik zeker.
En zorg er tegelijk voor
dat er bij jullie
een kamer voor me is.
Want ik hoop
dat jullie me weer terug zullen zien.
Als jullie daarvoor bidden,
gebeurt het misschien wel.

De hartelijke groeten van Epafras,
die hier ook in de gevangenis zit
omdat hij het goede nieuws
van Christus Jezus
bekend heeft gemaakt.
Verder de groeten van Marcus,

Aristarchus, Demas en Lucas,
mijn medewerkers.
Ik hoop dat de Heer Jezus Christus
jullie veel genade geeft.

NOTEN

1. Een bewerkte versie van het artikel 'A children's Bible or the Bible for children?' van de gelijknamige auteur, te verschijnen in *The Bible Translator* 37 (1986) no. 1.
2. Zie bijv. *Rapport van een onderzoek naar kinderbijbels*, Amsterdam-Boxtel 1972; *Kinderbijbels vergeleken*, Amsterdam 1979, 2de geheel herziene en aangevulde druk 1985; G.J. Marseille, *De ene kinderbijbel is de andere niet*, Driebergen 1980.

Zojuist verschenen:

BIJBEL VERTALEN

Liefhebberij of wetenschap?

I N H O U D :

- 1 Vertalen in het algemeen en vertalen van
de bijbel in het bijzonder
door prof. dr. J. de Waard
- 2 Bijbelse talen
Hebreeuws, door dr. E.W. Tuinstra
Grieks, door dr. H.W. Hollander
- 3 Vertalen als communicatieproces
door prof. dr. J. de Waard
- 4 Vorm en inhoud
door dr. K.F. de Blois
- 5 De structuur van te vertalen teksten
door prof. dr. M. de Jonge
- 6 Taallagen
door dr. K.F. de Blois
- 7 Vertalen of bewerken, vertaling of
parafrase
door dr. H.W. Hollander

Bestelnummer 909, prijs: f 22,50

DE WONDERBARE VISVANGST

door dr. H.M. Mulder

Vergelijking van de opschriften boven Lucas 5:1-11 in 'Het Nieuwe Testament in zes Nederlandse Vertalingen' laat een merkwaardige ontwikkeling zien.

Aan het opschrift: 'De wonderbare vischvangst', dat gevonden wordt in de Statenvertaling en de Lutherse Vertaling, voegt de Leidse Vertaling van 1912 toe: "Roeping der eerste leerlingen".

Deze toevoeging wordt - met onbeduidende variaties - in de later verschenen vertalingen het enige opschrift, nl. in de vertalingen van prof. Brouwer, Petrus Canisius, Willibrord en in de Groot Nieuws Bijbel. Alleen de NBG-vertaling 1951 behield het oude opschrift: 'De wonderbare visvangst'.

Het ligt voor de hand dat opschriften boven verwante tekstgedeelten in Matteüs 4 en Marcus 1 hierbij uniformerende invloed hebben uitgeoefend.

Bij deze evangelisten wordt in alle vertalingen, behalve in die van prof. Brouwer, in het opschrift gewezen op de roeping van de eerste discipelen. Maar bij hen lezen we ook niets over een wonderbare visvangst. De overeenstemming met het verhaal bij Lucas blijft beperkt tot de uitspraak van Jezus:

'Ik zal van jullie vissers maken die mensen vangen' (Mat. 4:19; Mar. 1:17, vgl. Luc. 5:10). Uniformering van de opschriften in de synoptische evangeliën brengt in dit geval mee,

dat het alles beheersende element in Lucas' beschrijving, de onbegrijpelijk overvloedige vangst, niet onder de aandacht van de lezers wordt gebracht.

Daarbij valt op dat ook, of beter gezegd: juist, in vertalingen die gericht zijn op duidelijkheid en verstaanbaarheid (zoals de Willibrord-vertaling toch wel mag worden gekarakteriseerd) en op 'de overdracht van de bedoeling van de grondtekst', zoals de verantwoording in de Groot Nieuws Bijbel het uitdrukt, aan de uniformiteit toch blijkbaar de voorkeur is gegeven.

Dr. H.M. Mulder is oud-rector van het Johannes Calvijn-lyceum in Kampen en oud-lector aan de Theologische Hogeschool van de (vrijgemaakte) Gereformeerde Kerken in klassiek Grieks, Latijn en Patristisch Latijn. Hij werkt op dit ogenblik mee aan de revisie van het nieuwe testament in omgangstaal.

DE VERTALING

Bij het opschrift gaat het alleen maar om een factor van buiten. Meer rechtstreeks, om zo te zeggen van binnen uit, wordt het verstaan van de bijbelse boodschap beïnvloed door de wijze van vertaling. In onze perikoop valt dit te illustreren aan de vertaling van een zinnetje dat in het geheel een centrale functie heeft. Ik bedoel de uitroep van Petrus, als hij, overweldigd bij de aanblik van de overstelpende angst, voor Jezus op de knieën valt. In het Grieks luidt deze: ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε. De Statenvertaling geeft aldus weer: 'Heere! ga uit van mij; want ik ben een zondig mensch'. Evenzo prof. Brouwer, de NBG-vertaling 1951 en met een vermeldenswaardige variant de Lutherse Vertaling: 'Heer, ga van mij uit'.

Bij de wijziging in de vertaling is ook hier de Leidse Vertaling de gangmaker door in gewoner Nederlands Petrus te laten zeggen: 'Ga weg van mij, Heer.' Zij wordt nagevolgd door de Canisius, Willibrord en de Groot Nieuws-uitgaven.

Bedoelen die laatste vertalingen iets anders dan de Statenvertaling en zeggen ze ook iets anders? De bedoeling van de Statenvertalers kennen we uit de kanttekening bij deze uitroep: 'Namelijk: als die onweerdigh ben/dat ick in u geselschap soude blijven: gelijk den Hoofman over hondert oock seijde (Mat. 8:8). 'Uit "in u geselschap" blijkt zonder meer dat latere vertalers niet iets anders bedoelen.

Maar ze zeggen wel iets anders. Want hun vertaling is zo helder, zo duidelijk, dat de lezer alleen maar kan denken dat Petrus de Heer smeekt van hem weg te gaan, zich uit zijn nabijheid te verwijderen. Zo verstaan zij ook de tekst. En zo geven ze dus de boodschap door.

Bij de Statenvertaling: 'ga uit van mij' en zeker bij de lutherse variant: 'ga van mij uit' bleef voor de lezer de mogelijkheid open zijn gedachten in een andere richting te laten gaan. Toch is het niet waar-

schijnlijk dat deze woordelijke weergave lezers op de goede weg tot het verstaan heeft gebracht. De 'dynamisch-gelijkwaardige' vertalingen zijn er om het te bewijzen.

DE BETEKENIS

De gedachte dat Petrus met zijn verzoek aan Jezus bedoelt dat deze van hem 'weg' zal gaan, lijkt door de positie waarin zij zich bevinden wel uitgesloten. Petrus is op aanwijzing van Jezus naar diep water gevaren en heeft de netten daar uitgeworpen (vv. 4-6). Bij het binnenhalen komen hun maats met een andere boot te hulp. Beiden boten worden zo zwaar beladen dat ze bijna zinken. Bij de uitroep van Petrus bevinden Jezus en hij zich nog steeds met hun boot in diep water. Wie het 'weg' gaan wil verklaren, moet zeggen, dat Petrus het natuurlijk niet echt meent.

Belangrijker is Lucas' woordgebruik bij Petrus' uitroep: ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ. Nog geen twintig verzen eerder (Luc. 4:35) lezen we precies dezelfde uitdrukking, waarmee Jezus dan een duivelse geest beveelt (vert. GNB): 'ga uit de man weg'. De Statenvertaling heeft hier: 'ga van hem uit' (vgl. de Lutherse Vertaling van 5:8: 'ga van mij uit'). Dezelfde woordverbinding bij het uitvaren van duivelse geesten heeft Lucas nog in 8:2, 29 en Hand. 16:18. Zoekt iemand bij 5:8 voor de vertaling *weggaan* steun in het gebruik van ἀπό (ἀπ' ἐμοῦ), dan zal hij ontdekken dat Lucas altijd ἐξέρχεται ἀπό gebruikt. Evenzo Matteüs 17:18. Marcus daarentegen heeft steeds de verbinding ἐξέρχεται ἐξ. Zie 1:25 en 26; 5:8; 9:25.

Op grond van dit woordgebruik staan we dus voor de vraag: is er enige overeenstemming tussen de uitroep van Petrus: ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ en het bevel aan een duivelse geest: ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ (4:35)? Heeft dezelfde Griekse uitdrukking in beide gevallen gelijke strekking? Om de bedoeling van Petrus zo goed mogelijk in te voelen kunnen we het best gaan luisteren naar Lucas' verhaal van heel het gebeuren.

HET VERHAAL

Het verhaal begint met een boeiende beschrijving: Jezus staat aan de oever van het meer. Uit verlangen naar zijn boodschap verdringen de mensen zich om hem heen. Op de oever liggen twee vissersboten. Daarnaast zijn vissers bezig hun netten schoon te maken.

Wie Lucas' woorden rustig op zich laat inwerken, ziet het vóór zich en voelt ook aankomen wat er gebeuren gaat. Jezus gaat in een van de boten en vraagt Simon een eindje van de wal af te varen. Simon kent Jezus reeds. Even tevoren heeft Lucas verteld dat Jezus bij Simon thuis is geweest en diens schoonmoeder heeft genezen.

Als Jezus klaar is met zijn onderwijs aan de mensen, komt het onverwachte: Jezus verzoekt Petrus naar diep water te varen en zijn netten uit te werpen voor een vangst. En dan leren we Petrus kennen. Hij fläpt het eruit: 'De hele nacht hebben we geploeterd en niets gevangen'. Dat tafereeltje van zoëven was dus helemaal niet zo romantisch als we eerst dachten. De vissers hebben de hele nacht voor niets gezwoegd en daarna zijn ze nog druk met het schoonmaken van de netten. De moedeloosheid van Petrus is begrijpelijk. Als het vissen 's nachts niet lukt, hoe kan het dan ooit mid-den op de dag? Als visser van beroep weet hij dat maar al te goed. En zal nu een leek op dit gebied als Jezus is...? Toch bindt hij direct in en vervolgt: 'Maar als u het zegt, zal ik de netten uitwerpen'. En dan gebeurt het: de vangst is zó groot, dat ze haar maar amper in twee boten kunnen houden. Zo vat ik het even samen, maar het is de moeite waard hier de grondtekst nauwkeurig te bezien.

HOE VERTALEN?

Hoe eenvoudig ook de inhoud van de verzen 6 en 7 is, bij weergave in onze taal blijkt het moeilijk de nuances en de spankracht van het origineel tot uitdrukking te brengen.

Een vergelijking van de grondtekst met de Statenvertaling, de Leidse Vertaling, de NBG-vertaling 1951, de Willibrord-vertaling en de Groot Nieuws Bijbel, om vijf belangrijke stadia in de ontwikkeling te nemen, laat dit zien:

6 καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ, διερρήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν.

7 καὶ κατένευσαν τοὺς μετόχους ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοὺς· καὶ ἦλθον καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρω τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά.

(SV) 6 En als zij dat gedaan hadden, besloten zij eene groote menigte visschen, en hun net scheurde.

7 En zij wenkten hunne medegenooten, die in het andere schip waren, dat zij hen zouden komen helpen. En zij kwamen, en vulden beide de schepen, zoodat zij bijna zonken.

(LV) 6 En toen zij dit gedaan hadden, vingen zij in één trek zoo-veel visschen dat de netten scheurden.

7 Zij wenkten hun makkers in de andere boot om hen te komen helpen. Die kwamen, en nu vulden zij beide booten tot zinkens toe.

(51) 6 En toen zij dit gedaan hadden, haalden zij een grote menigte vissen binnen, en hun netten dreigden te scheuren.

7 En zij wenkten hun makkers in het andere schip, dat zij hen zouden komen helpen. En deze kwamen, en zij vulden beide schepen, tot zinkens toe.

(Wb) 6 Ze deden het en vingen zulk een massa vissen in hun netten, dat deze dreigde (lees: dreigden) te scheuren.

7 Daarom wenkten ze hun maats in de andere boot om hen te komen helpen. Toen die gekomen waren, vulden zij de beide boten tot zinkens toe.

(GN) 6 Ze deden wat hij gezegd had en vingen zoveel vissen dat hun netten dreigden te scheuren.

7 Ze gaven hun maats in de andere boot een teken, hen te komen helpen. Deze kwamen en samen vulden ze de twee boten met zoveel vis dat die bijna zonken.

Vers 6: Na het slot van vs. 5: "zal ik de netten uitgooien" is de beste voortzetting wel: "Ze deden het" (Wb). "Dat deden zij" is misschien nog iets beter. Maar de bijzin: "toen zij..." (SV, LV, V-'51) en de toevoeging: "wat hij gezegd had" (GN) zijn te zwaar, te omslachtig. Het verrassende van συνέκλεισαν (aor.) gaat daardoor verloren. In συνέκλεισαν schuilt nog een moeilijkheid: "besloten zij" (SV) is alleen verstaanbaar met het Grieks erbij; "vingen zij" (LV, GN) kan iets te veel zeggen, al voorkomt de combinatie met het scheuren der netten wel misverstand. Ze hebben de vissen nl. nog niet. "Haalden zij binnen" (V-'51) gaat zeker te ver. Het lijkt het best een mooie vondst van LV te verbinden met de vertaling van Wb: 'vingen in één trek een grote massa vissen in hun netten'. Bij deze weergave kies ik niet voor: 'zulk een massa...dat' (Wb) of 'zoveel...dat' (LV, GN). Voor mijn gevoel zweeft δέ in διεπρήσσετο δὲ τὰ δύκτια αὐτῶν in tussen 'en' en 'maar'. Het impf. διεπρήσσετο staat niet alleen in tijdsvorm tegenover de aor. συνέκλεισαν, maar ook in betekenis en strekking. Het wonder van de vangst voltrok zich en de vissers 'kregen in één trek een grote massa vissen in hun netten'. Maar het wonder was zo overstelpend dat het de mensen uit de hand liep: ze zagen dat de netten het begaven. En toen ze met alle hens aan dek - hun maats kwamen te hulp - de vangst toch wisten binnen te halen, stond het water tot aan de rand van beide boten. Dus liever niet: 'dreigden te scheuren' (V-'51, Wb, GN), maar: 'Deze begonnen daarvan al te scheuren'.

Vers 7: In dit vers is er bij βυθίζεσθαι hetzelfde probleem als bij διεπρήσσετο in vs. 6. De inf. praes. tekent het proces van wegzin-

ken. De vertaling: 'tot zinkens toe' (LV, V-'51, Wb) lijkt een gelukkiger oplossing dan 'bijna zonken' (SV, GN). De term 'hun maats' (Wb, GN) houdt de sfeer van de vissers tijdens hun werk goed vast.

DE VERKLARING

Een tekstanalyse als bovenstaand is ook geschikt om ons de achtergrond van Petrus' uitroep ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ beter te doen verstaan. Wij denken bij lezing van dit verhaal onwillekeurig aan het ons bekende slot: 'Van nu af zul je mensen vangen'. Dan krijgt het hele verhaal vooral een symbolisch karakter: Petrus zal van nu af mensen vangen, zoals tot dusver vissen.

Maar het verhaal laat zien hoe aangrijpend werkelijk het wonder voor Petrus is. Hij en zijn mannen hebben de hele nacht gezwoegd. Ze hebben dus telkens de netten weer opgehaald, maar elke keer tevergeefs. En nu? Als ze de netten hebben uitgegooid, merken ze al spoedig dat de netten zwaar worden. Ze beginnen te trekken. We zien het voor onze ogen gebeuren. De buit begint boven water te komen. Hun spieren moeten zich spannen. Dan blijkt de vangst te zwaar voor de netten en voor hun krachten. Hun maats worden erbij gehaald. En dan komt er aan de stroom van gevangen vissen schier geen einde!

Petrus is diep geschokt. Hij heeft Jezus' grootheid ervaren in de uitoefening van zijn dagelijks werk. Op Jezus' bevel heeft hijzelf de netten uitgeworpen. En kijk nu eens! Met eigen armen haalt hij een vangst naar boven, zo groot dat hij die nauwelijks met de hulp van allen weet binnen te halen en te bergen. Welke wondere krachten heeft Jezus in hemzelf gelegd. Ontsteld roept hij uit: Laten die krachten, laat die goddelijke werking uit mij weggaan, Heer. Die horen in mijn zondig bestaan niet thuis.

Een prachtig voorbeeld voor het (consequente) woordgebruik door Lucas, ook bij het wegstromen van 'krachten' uit iemand, is 8:46 - ἔγων δύνανον

ἐξελθουσιν ἀπ' ἐμοῦ. De paralleltekst bij Marcus luidt (even consequent) 5:30 - τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν.

WELK OPSCHRIFT?

Bij deze verklaring is het duidelijk dat in het opschrift zeker melding gemaakt moet worden van het wonder. In nog eens twee verzen, 9 en 10, wordt de uitwerking ervan uitvoerig beschreven. En Jezus sluit daarbij aan, als hij tot Petrus zegt: 'Wees niet bang!'. In het vervolg, 'van nu af', zal Petrus de werking van nog heel andere krachten ondervinden, die Jezus hem schenkt, en andere discipelen met hem, vgl. o.a. Luc. 9:1 en 2; 10:9 en 17; Hand. 2:4, 41 en 43; 3:7; 5:12-17 (van Petrus speciaal v. 15).

En dan is er nog iets. In totaal zijn er zes wonderen die alleen door Lucas ons zijn meegedeeld. Vijf daarvan hebben betrekking op genezingen, als ik de opwekking van de jongeling van NaTn (7:11-18) ook onder dit begrip mag rangschikken. Ze worden beschreven in 13:10-18; 14:1-7; 17:11-19; 22:51. De opname van dat vijftal speciaal in Lucas' evangelie is te verklaren uit zijn belangstelling voor wonderen van deze aard, omdat hij arts was. Het wonder in ons verhaal is het zesde dat in de overige evangeliën ontbreekt. In dit geval valt niet direct te denken aan een bijzondere relatie met de schrijver. Vermelding van dit wonder door Lucas is dus zeer opmerkelijk. Dit behoort ook in het opschrift tot uitdrukking te komen.

LEZERSFORUM

REVISIE

Toen in 1983 de Groot Nieuws Bijbel verscheen, bevatte deze van het nieuwe testament in feite de derde, herziene druk. Onder de titel: 'Groot Nieuws voor U' hadden de Katholieke Bijbelstichting en het Nederlands Bijbelgenootschap gezamenlijk in 1972 de eerste 'dynamisch-gelijkwaardige' vertaling van het nieuwe testament gepubliceerd en in 1977 een herziening daarvan. Tijdens de voorbereiding van een vertaling in omgangstaal van de gehele bijbel werd in brede kring een oproep verspreid om zakelijke kritiek te leveren op de vertaling 'Groot Nieuws voor U' en voorstellen in te zenden ter verbetering. Ook de vertalers zelf erkenden sinds de eerste publicatie wel het een en ander geleerd te hebben. Het resultaat van dit alles is gemakkelijk vast te stellen. Bij wijze van steekproef vergeleek ik de eerste twee hoofdstukken van Lucas en de eerste zes van 1 Korintiërs uit de editie 1972 met die in de Groot Nieuws Bijbel. In beide gevallen beslaan ze ruim vier bladzijden in deze bijbel. De wijzigingen zijn zeer verschillend: soms een enkel woord, soms een gehele uitdrukking of zinswending, soms de volgorde van de woorden of de zinsbouw. In die vier bladzijden telde ik bij Lucas 80 en in 1 Korintiërs 58 wijzigingen. Dit onderzoekje stelde ik niet in met het oog op publicatie. Ik wilde alleen maar voor mezelf weten wat het effect van de oproep was geweest. Daarom ga ik ook niet nader in op de uitslag van de steekproef. Al lijkt het interessant het karakter van de wijzigingen uit te diepen. Maar omdat

die uitslag mij verraste en verheugde wil ik wel enkele conclusies trekken:

1. Blijkbaar zijn er spontaan heel wat suggesties binnengekomen.
2. Deze suggesties moeten in veel gevallen succes hebben gehad.
3. Omdat men met de uitgave van de Groot Nieuws Bijbel beoogt door 'dynamische gelijkwaardigheid' van vertaling de bijbel zo verstaanbaar mogelijk te maken voor gewone mensen, hebben velen er aan meegewerkt dat de bijbelse boodschap zo goed mogelijk wordt doorgegeven.

Het lijkt geen twijfel dat veel lezers van *Met Andere Woorden* bij bijbelstudie, voorbereiding van preken e.d. voor zichzelf komen tot een duidelijker of eenvoudiger verwoording van wat er nu in de gebruikelijke bijbelvertalingen te lezen staat. Gewoonlijk wordt die 'vondst' niet verder bekend dan in de kring van toehoorders of lezers van een of ander kerkelijk blad. En daarna geraakt ze in vergetelheid. Waarom stuurt u ze niet op naar het Nederlands Bijbelgenootschap? Suggesties worden kennelijk op prijs gesteld.

Dr. H.M. Mulder, Kampen

Reactie Redactie

Het Nederlands Bijbelgenootschap apprecieert deze oproep van dr. Mulder. In de Statenvertaling en de NBG-vertaling 1951 worden na zoveel jaar geen wijzigingen meer aangebracht. Zij zijn ons zo door een voorgelicht overgeleverd. Bij de Groot Nieuws Bijbel ligt dat anders. Er is een plan om geleidelijk aan een revisie voor te bereiden. Opmerkingen worden bestudeerd en, indien aanvaard, in de toekomst verwerkt. Ze moeten uiteraard wel binnen de aard en het doel van deze 'dynamisch-gelijkwaardige' vertaling in omgangstaal vallen.